

Ігор Зіняк

підполковник, заступник начальника
військового факультету фінансів і права Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
з морально-психологічного забезпечення;
здобувач ступеня «доктор філософії»
Інституту проблем виховання НАПН України
Київ, Україна
ORCID ID 0009-0008-3360-136X
Zinyaki@gmail.com

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ КУРСАНТІВ ДО МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ ВОРОЖОЇ ПРОПАГАНДИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті висвітлюються актуальні проблеми виховання моральної стійкості курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди у сучасних умовах. Доведено, що моральна стійкість курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди є інтегрованою якістю особистості, що полягає у збереженні та дотриманні моральних цінностей в умовах агресивного середовища, дезінформації, маніпуляції ворожої пропаганди, впливу на психіку і визначає здатність особистості активно протидіяти та захищати свободу, демократію та суверенітет України від зовнішніх та внутрішніх загроз. Психологічними механізмами виховання моральної стійкості курсантів до маніпулятивних впливів ворожої пропаганди є моральна самосвідомість, критичне мислення, вольова спонукка, моральна оцінка, самоконтроль. Базовими моральними цінностями виховання моральної стійкості є (патріотизм визначає ціннісне ставлення до України, відданість і вірність військовій присязі, служіння українському народу та готовність захищати територіальну цілісність держави.), відповідальність (усвідомлена свобода конкретної особистості у прийнятті моральних рішень, вибору цілей та адекватних засобів їх досягнення), гідність (відображає моральне ставлення до себе, до суспільства, до своєї місії захищати Україну і пов'язана з почуттям військового обов'язку). Визначено шляхи формування моральної стійкості курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди, що передбачають володіння етикетом, інформаційною гігієною, медіаграмотністю.

Ключові слова: моральні цінності; моральна стійкість; курсанти, маніпулятивний вплив ворожої пропаганди; критичне мислення; патріотизм; відповідальність; гідність.

1. ВСТУП

В умовах збройної боротьби за незалежність і територіальну цілісність України та тривалої інформаційної війни все більшої актуальності набуває виховання моральної стійкості курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди та здатності протистояти їй. Це потребує посиленої уваги до моральної підготовки майбутніх офіцерів, які мають бути взірцем для підлеглих і громадян, оскільки моральна стійкість є проявом активної громадянської позиції, свідомого патріотизму і офіцерської гідності.

Формування моральної стійкості курсантів є одним з пріоритетних напрямків виховання, що знайшло відображення у Програмі НАТО з удосконалення військової освіти (DEEP), Воєнній доктрині України, Законах України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу», «Про оборону України», «Про територіальну оборону», «Про Збройні Сили України», «Про освіту», «Про вищу освіту», Указі Президента України «Про Положення про проходження військової служби (навчання) курсантами вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти) Служби безпеки України», Концепції підготовки Збройних Сил України.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що питання моральної стійкості особистості перебували у полі зору психологів (Бех, Боришевський, Рибалка) та педагогів (Журба, Киричок, Сухомлинський, Чорна, Шкільна) тощо. Також до проблеми моральної стійкості курсантів зверталися військові педагоги і психологи Барабанщиков, Варварова, Іщенко, Сафін, Серов, Юрченко, які досліджували особистісні моральні якості майбутнього офіцера.

Поняття «моральна стійкість» особистості курсантів було розкрито Штефаничом, який визначає «моральну стійкість особистості, як цілісну, свідому, внутрішньо вільну і відповідальну за свої дії, яка має незалежні судження, відстоює свої моральні позиції, право на власну думку, готова виступити проти хибних поглядів більшості, протистояти вимогам кругової поруки». (Штефанич, 2003, с.5).

Поняття «моральна стійкість» тлумачиться Соколовим (2020), через лідерську позицію наголошуючи, що «моральну стійкість майбутнього офіцера слід сприймати як рису характеру особистості, яка ідентифікує себе в майбутньому як лідера військовослужбовців. Акцентовано на тому, що ця риса формується в процесі згуртування майбутніх офіцерів і сприймається, з одного боку, як безумовна цінність для підтримки морального духу особового складу, а з іншого – як цілісна система з відповідними складниками, зокрема такими, як моральна мотивація, моральні судження, моральна компетентність, моральні вчинки, здатність до ухвалення моральних рішень в екстремальних умовах». (Соколов, 2020, с. 161). Водночас такі дослідники, як Столяренко, Серов та інші вважають основним показником моральної стійкості здатність особистості залишатися на своїх позиціях й протистояти зовнішнім впливам та спроможність індивіда реалізовувати власні позиції, змінюючи обставини та власну поведінку й якості.

Аналіз джерел підтверджує відсутність одностайності у розгляді поняття «моральна стійкість».

Мета статті – висвітлення проблеми виховання моральної стійкості курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди у сучасних умовах.

2. МЕТОДИ

З метою вирішення завдань нашого дослідження використовувалися методи аналізу наукових джерел, узагальнення та систематизації емпіричних даних з проблеми дослідження, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду з питань виховання моральної стійкості курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди.

3. РЕЗУЛЬТАТИ

З огляду на виклики, як то: інформаційна, мережева, гібридна, тотальна війна. майбутні офіцери мають володіти моральною стійкістю до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди. Особливо важливими для розвитку моральної стійкості курсантів є знання про себе, свій внутрішній світ, моральні принципи і цінності, які є регуляторами взаємовідносин у суспільстві, чинниками узгодження дій і вчинків особистості.

Поняття «мораль» у «Юридичній енциклопедії» тлумачиться як духовність, форма суспільної свідомості, вид суспільних відносин (моральні відносини). У даному випадку поняття «мораль» розглядають як один зі способів регулювання поведінки людини у суспільстві за допомогою усталених приписів. Отже, стає очевидним і повністю зрозумілим, що в основу поняття «мораль» закладено такі концепти, як свобода людини, соціальна справедливість у суспільних відносинах. Самі моральні вимоги формуються в практиці колективної поведінки, у процесі взаємного спілкування людей і є відображенням життєвого та історичного досвіду (Бігун, 2001).

Узагальнення теоретичних досліджень підтверджує, що основні характеристики поняття «моральної стійкості» пов'язані з особистими рисами вольової людини, яка має змогу не лише ухвалювати моральні рішення, а й протистояти злу, спокусам, тобто аморальним явищам, які є в суспільстві. (Синявський, Сергеєнкова, Побірченко, 2007). Важливими для розвитку

моральної стійкості курсантів є знання про себе, свій внутрішній світ, моральні принципи і цінності, які є регуляторами взаємовідносин у суспільстві, чинниками узгодження дій і вчинків особистості. Вивчення проблеми виховання моральної стійкості у курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди передбачає визначення ключового поняття.

Узагальнення наукових джерел дає підстави розглядати моральну стійкість курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди як інтегровану якість особистості курсанта, яка являє собою єдність моральних якостей, моральної свідомості, самосвідомості та діяльності, що проявляється у критичному мисленні, здатності до оцінки ситуації, в умінні протистояти ворожим впливам. Моральна стійкість курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди є інтегрованою якістю особистості, що полягає у збереженні та дотриманні моральних цінностей в умовах агресивного середовища, дезінформації, маніпуляції ворожої пропаганди, впливу на психіку і визначає здатність особистості активно протидіяти та захищати свободу, демократію та суверенітет України від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Важливою змістовою складовою моральної стійкості курсантів до ворожої пропаганди система моральних цінностей розроблена Бехом, Журбою, Киричок, Коновець, Чорною, Шкільною. Моральні цінності є динамічними утвореннями, які в процесі особистісного і професійного становлення курсанта можуть змінюватися чи трансформуватися.

Обґрунтовуючи значення «моральні цінності» Чорна (2008) підкреслювала, що «завдяки використанню моральних цінностей індивід стає суб'єктом соціального контролю. По-перше, він визнає одні прояви активності людей як правильні, відповідні до моральних норм, а інші – як їх порушення; по-друге, дає оцінку психічним і духовним якостям людини, які необхідні їй для узгодження власних учинків з інтересами інших осіб, певної спільноти, суспільства в цілому; по-третє, у нього формується здатність розпізнавати негативний вплив тих об'єктів чи явищ, які становлять реальну загрозу моральним цінностям (власним або суспільним) і готовність захищати свою моральну позицію» (Чорна, 2008, с. 525).

Психологічними механізмами виховання моральної стійкості курсантів є: моральна самосвідомість; критичне мислення; волюва спонука; моральна оцінка; самоконтроль.

Моральна стійкість курсанта базується на моральних цінностях патріотизму, відповідальності та гідності. Ці етичні категорії взаємозв'язані між собою і взаємодоповнюють одна одну. Патріотизм як моральна цінність визначає ціннісне ставлення до України, відданість і вірність військовій присязі, служіння українському народу та готовність захищати територіальну цілісність держави. Моральна стійкість курсанта до маніпулятивних впливів ворожої пропаганди неможлива без патріотизму, усвідомлення себе суб'єктом боротьби за цілісність України і її майбутнє.

З огляду на потребу виховання патріотизму та з метою його реалізації у вихованні моральної стійкості курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди Бех (2016) зазначає, що «нині, коли виникла реальна загроза існуванню держави, надзвичайно важливо виховувати у нашої молоді готовність до захисту Батьківщини. Відтак, виховання патріотизму передбачає розуміння підростаючою особистістю того факту, що це почуття вже наявне у її житті тут і тепер; звичайно, одні його аспекти досконалі, а над іншими треба ще працювати» (с. 4). Це дає підстави розглядати патріотизм як провідну моральну цінність, що є особливим, безумовним і високосмисловим почуттям-цінністю, що характеризує ставлення особистості до народу, Батьківщини, держави та до самої себе (Бех, 2016).

У цьому плані співзвучними є погляди Чорної (2012), яка визначала патріотизм, як «любов до Батьківщини, українського народу, турбота про своє та його благо, сприяння становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, готовності відстоювати її незалежність, служити і захищати її, розділяти свою долю з її долею» (с. 8).

Виходячи з таких теоретичних уявлень, доцільно вважати, що ознаками патріотизму є:

- любов до Батьківщини, відданість їй, віра в перемогу, щасливе демократичне майбутнє;
- переконаність в необхідності єдності, цілісності, соборності України;
- повага до всіх етносів, які становлять український народ;

- усвідомлення свого покликання впливати на свою долю та самоствердження нації;
- готовність захищати свободу, територіальну цілісність держави; протистояння ворогу;
- дієвість, яка спроможна перетворювати почуття в конкретні справи і вчинки на користь Батьківщини, нації;
- подвійна відповідальність перед собою та перед державою, рефлексивність;
- законослухняність, виконання конституційних норм, дотримання чинних законів, знання не лише своїх прав, а й обов'язків;
- гуманістична моральність;
- самодостатність;
- знання державної мови. (Журба, 2012).

У виявленні сутності окресленого феномену становить виконання майбутніми офіцерами військової ролі, що безпосередньо залежить від різних психосоціальних процесів, зокрема таких як ставлення до військової служби, військовий бойовий дух, настанова на згуртування військових тощо (Wilson-Smith & Corr, 2019).

Патріотизм як стійка загальна риса особистості інтегрує у собі окремі характеристики спрямованості (інтереси, ціннісні орієнтації, переконання), характеру (рішучість, цілеспрямованість, наполегливість, організованість) та емоційно-почуттєвої сфери (радість, гордість, прив'язаність). У спонукальному аспекті патріотизм поєднує в собі повністю усвідомлений, стійкий, інтенсивний за енергетикою мотив, психологічну готовність та намагання, що зовні проявляється у відповідних професійних діях. (Медведєв, 2018).

В умовах збройної та інформаційної агресії російської федерації проти України, збільшується потреба у системному вихованні у курсантів позитивного образу України як могутньої незалежної держави з унікальною культурною спадщиною. Лише завдяки почуттям патріотизму, національної єдності, злагоди можна зберегти та зміцнити Україну.

Ще однією базовою цінністю є відповідальність. Ми розглядаємо відповідальність не лише у завданні, яке людина має виконати, не у вчинку, якого вимагають від неї певні обставини чи суспільні норми, а, насамперед, у тих діях, які вона могла б здійснити свідомо, керуючись власними переконаннями. Відповідальність є усвідомленою свободою конкретної особистості у прийнятті моральних рішень, виборі цілей та адекватних засобів їх досягнення.

У словнику української мови термін «відповідальність» трактується як «здатність суб'єкта нести відповідальність за когось, за щось». Схоже пояснення подане й у новому тлумачному словнику української мови, а саме «відповідальність» означає «покладений на когось або взятий на себе кимось обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за чийсь дії, вчинки, слова». Цей термін у науковій літературі розглядають у контексті культури народу і розуміють як: «необхідність, обов'язок усвідомлювати свої дії та вчинки».

В енциклопедії за редакцією Кременя (2008) представлено таке тлумачення наукової категорії «відповідальність» як «усвідомлена необхідність співвіднесення власної поведінки із суспільними нормами та установками».

Відомий український педагог Сухомлинський (1977) розглядав відповідальність як здатність особистості самостійно формулювати обов'язки, виконувати їх, здійснювати самооцінку та самоконтроль. У своїх працях вчений звертав увагу на те, що почуття обов'язку є вираженням відповідальності. Відповідальність є важливою характеристикою будь-яких людських відносин. Відповідальність визначає характер майбутньої професійної діяльності курсантів, що виявляється у свідомому виборі адекватних форм моральної поведінки та протидії маніпулятивним впливам ворожої пропаганди. Виходячи з цього відповідальність є усвідомленням власної готовності нести відповідальність за сприйняття життєвої ситуації та реакції на обставини і на наслідки своїх дій.

Агресія Росії проти України підтвердила, що однією з передумов перемоги над ворогом є висока відповідальність військовослужбовця під час бойових дій. Тому перед педагогами стоїть завдання виховати морального, відповідального майбутнього українського офіцера, здатного протистояти впливам ворожої пропаганди. Відповідальність військовослужбовця пов'язана з його професіоналізмом, рівнем моральної культури, що виявляється у ставленні до

професійної діяльності та зацікавленості у досягненні результатів. Вважаємо, що у майбутніх офіцерів Збройних Сил України повинен бути сформований високий рівень відповідальності, адже саме вони відповідають за збереження цілісності та незалежності нашої Батьківщини.

Наступною моральною цінністю є гідність. Гідність як моральна цінність характеризує ставлення курсантів до себе, що забезпечує моральну стійкість та самодостатність. Гідність відображає моральне ставлення до себе, до суспільства, до своєї місії захищати Україну і пов'язана з почуттям військового обов'язку. Для курсантів гідність має особливе значення. Це пояснюється тим, що вони є захисником Вітчизни. Здійснення військової служби – це «оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості» (ст. 17 Конституції України, ст. 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»). Тому гідність для майбутнього офіцера означає його чисту совість, повагу до себе, до інших та до держави, благородні поступки, відвагу. Гідність – це інтегральна цінність, що включає: самоповагу, самопізнання, самооцінку, самоконтроль, самовдосконалення.

Обґрунтовуючи значення «гідність» Бех (2008) підкреслював, що власна гідність відображає значущість кожної конкретної людини як моральної особистості, а також визначає свідоме ставлення людини до самої себе та ставлення до неї з боку інших і суспільства загалом. Гідність також виражає уявлення про цінність кожного індивіда, який або реалізував себе, або може реалізувати в майбутньому. Особливу вагомість вдумливих міркувань про гідність має праця Рибалки «Честь і гідність особистості як предмет діяльності практичного психолога» де гідність розглядається сутнісною етико-психологічною та аксіопсихологічною ознакою людини як суб'єкта моральної поведінки та творчої діяльності з продукування духовних і матеріальних цінностей, зокрема і себе як найвищої цінності (Рибалка, 2010).

Підготовка курсантів до протидії маніпулятивній ворожій пропаганді спрямована в першу чергу на формування осмисленого ставлення до поставлених задач, критичного мислення та відповідальності за прийняті рішення. Курсанти повинні вміти розпізнавати фейки, протидіяти дезінформації та маніпулятивним впливам, спрямованих на підрив територіальної цілісності, національної безпеки України. Курсанти повинні володіти нетикетом, інформаційною гігієною, медіаграмотністю у протидії ворожій пропаганді.

4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, виховання моральної стійкості курсантів до маніпулятивних впливів ворожої пропаганди є завданням державної ваги і національної безпеки, пріоритетним завданням педагогів. Доведено, що моральна стійкість курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди є інтегрованою якістю особистості, що полягає у збереженні та дотриманні моральних цінностей в умовах агресивного середовища, дезінформації, маніпуляції ворожої пропаганди, впливу на психіку і визначає здатність особистості активно протидіяти та захищати свободу, демократію та суверенітет України від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Психологічними механізмами виховання моральної стійкості курсантів до маніпулятивних впливів ворожої пропаганди є моральна самосвідомість, критичне мислення, вольова спонука, моральна оцінка, самоконтроль. Базовими моральними цінностями виховання моральної стійкості є патріотизм, відповідальність, гідність.

Перспективами подальшого наукового дослідження в цьому напрямі є проведення констатувальних зрізів та виявлення рівнів вихованості моральної стійкості курсантів до маніпулятивного впливу ворожої пропаганди.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бех І. Д. Почуття гідності у духовному розвитку особистості. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2008. Вип. 12, книга 1. С. 5–18.
- Бех І. Д., Кириченко В., Петрович Ж. З Україною в серці (тренінг з національно-патріотичного виховання дітей та молоді). (Посібник). Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 140 с.
- Бех І, Чорна К, Журба К., Киричок В., Шкільна І., Коновець С. Виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів : (Монографія). Харків:

«Друкарня Мадрид», 2016.176 с.

- Березнева І. М. Особливості формування критичного мислення курсантів військового закладу вищої освіти в процесі вивчення іноземної мови. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 63. С. 10–13.
- Ганаба С. О. Ще раз про критичне мислення, або як не вбити у дитині філософа. *Науково-методичний журнал Мистецтво та освіта*. 2022. № 4 (106). С. 2–6.
- Журба К. О. Виховання патріотизму молодших підлітків у взаємодії сім'ї і школи як наукова проблема. *Виховуємо громадян-патріотів України. (Науково-методичний посібник)*. Черкаси: ЧОІПОПП, 2012. С. 123-135.
- Медведєв В. С. Патріотизм як характеристика особистості сучасного правоохоронця. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України (ХНУВС, 30.03.2018)*. Харків: Харків. нац. ун-т. внутр. справ, 2018. С. 19–22.
- Рибалка, В. В. Честь і гідність особистості як предмет діяльності практичного психолога. К. : «Шкільний світ», 2010. 128 с.
- Соколов, А. Теоретичний аналіз поняття «моральна стійкість майбутнього офіцера» *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету серія: Педагогіка*. 2020. № 2 (25). С. 159–162.
- Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т.3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. Київ: «Радна школа», 1977. 657 с.
- Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О.П.Сергєєнкова; за ред. Н. А. Побірченко. Київ: Науковий Світ, 2007. 169 с.
- Харченко Н.В. Розвиток критичного мислення. Інноваційні форми роботи для дітей і дорослих. К. : «Видавнична група «Шкільний світ», 2018.120 с.
- Чорна К. І. Моральні цінності. *Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; головний редактор В.Кремень*. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С. 525–526.
- Чорна К. І. Моральні цінності особистості у контексті гуманістичної етики. *Педагогічний вісник*. 2008. № 1. С. 24–26.
- Чорна К. І. Концептуальні засади патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін. *Виховуємо громадян-патріотів України. Науково-методичний посібник*. Черкаси: видавництво ЧОІПОПП, 2012. С. 8–16
- Штефаніч Г. Г. Формування професійно-моральної стійкості у майбутніх офіцерів МВС України. Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. -теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2003. 18 с.
- Юридична енциклопедія. Київ : М.П. Видавництво «Українська енциклопедія «Бажан»; 2001.
- Wilson-Smith K. M., Corr P. J. Military Identity and the Transitionin to CivilianLife. Publisher Palgrave Pivot, 2019. 121 p.

REFERENCES

- Bekh, I. D. (2008). Pochuttia hidnosti u dukhovnomu rozvytku osobystosti. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*, 12(1), 5–18. [in Ukrainian]
- Bekh, I. D., Kyrychenko, V., Petrochko, Zh. (2016). *Z Ukrainoiu v sertsii (treninh z natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi)*. Posibnyk. Kharkiv: «Drukarnia Madryd». [in Ukrainian]
- Bekh, I., Chorna, K., Zhurba, K., Kyrychok, V., Shkilna, I., & Konovets, C. (2016). *Vykhovannia moralnoi samosvidomosti zrostaiuchoi osobystosti v pozaklasnii diialnosti zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: Monohrafiia*. Kharkiv: «Drukarnia Madryd». [in Ukrainian]
- Berezneva, I. M. (2018). Osoblyvosti formuvannia krytychnoho myslennia kursantiv viiskovoho zakladu vyshchoi osvity v protsesi vyvchennia inozemnoi movy. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, 63, 10–13. [in Ukrainian]
- Hanaba, S. O. (2022). Shehe raz pro krytychne myslennia, abo yak ne vbyty u dytyni filosafo. *Naukovo-metodychnyi zhurnal Mystetstvo ta osvita*, 4(106), 2–6. [in Ukrainian]
- Zhurba, K. O. (2012). Vykhovannia patriotyizmu molodshykh pidlitkiv u vzaiedonii simi i shkoly yak naukova problema. *Vykhovuemo hromadian-patriotiv Ukrainy. Naukovo-metodychnyi posibnyk* (pp. 123–135). Cherkasy: vydavnytstvo ChOIPOPP. [in Ukrainian]
- Medvediev, V. S. (2018). Patriotyizm yak kharakterystyka osobystosti suchasnoho pravookhorontsia. *Psykhologichni ta pedahohichni problemy profesiinoi osvity ta patriotychnoho vykhovannia personalu systemy MVS Ukrainy (KhNUVS, 30.03.2018)*. 19–22. [in Ukrainian]
- Rybalka, V. V. (2010). *Chest i hidnist osobystosti yak predmet diialnosti praktychnoho psykhologa*. Kyiv: “Shkilnyi svit”. [in Ukrainian]
- Sokolov, A. (2020). Teoretychnyi analiz poniattia «moralna stiikist maibutnoho ofitsera» naukovyi visnyk *Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu seriiia: pedahohika*, 2(25), 159–162. [in Ukrainian]
- Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Vybrani tvory. V 5-ty t. T.3. Sertse viddaiu ditiam. Narodzhennia hromadianyuna. Lysty do syna*. Kyiv: “Radna shkola”. [in Ukrainian]
- Psykhologichni slovnyk*. (2007). Kyiv. [in Ukrainian]
- Kharchenko, N. V. (2018). *Rozvytok krytychnoho myslennia. Innovatsiini formy roboty dlia ditei i doroslykh*. Kyiv. [in Ukrainian]

- Chorna, K. I. (2008). Moralni tsinnosti. *Entsyklopediia osvity* (pp. 525–526). Kyiv. [in Ukrainian]
- Chorna, K. I. (2008). Moralni tsinnosti osobystosti u konteksti humanistychnoi etyky. *Pedahohichniy visnyk*, 1, 24–26. [in Ukrainian]
- Chorna, K. I. (2012). Kontseptualni zasady patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi v umovakh modernizatsiinykh suspilnykh zmin. *Vykhovuemo hromadian-patriotiv Ukrainy. Naukovo-metodychnyi posibnyk* (pp. 8–16). Cherkasy: vydavnytstvo ChOIPOPP. [in Ukrainian]
- Shtefanych, H. H. (2003). Formuvannia profesiino-moralnoi stiikosti u maibutnikh ofitseriv MVS Ukrainy. Avtoreferat dys... kand. ped. nauk: 13.00.04. [in Ukrainian]
- Yurydychna entsyklopediia*. (2001). Kyiv: M.P. Vydavnytstvo «Ukrainska entsyklopediia “Bazhan”». [in Ukrainian]
- Wilson-Smith, K. M., & Corr, P. J. (2019). *Military Identity and the Transition to Civilian Life*. Publisher Palgrave Pivot.

Ihor Zinyak. Shaping cadets' moral resistance to the manipulative influence of enemy propaganda in modern conditions.

The article highlights the current problems of raising the moral stability of cadets to the manipulative influence of enemy propaganda in modern conditions. It has been proven that the moral resistance of cadets to the manipulative influence of enemy propaganda is an integrated quality of the individual, which consists in preserving and observing moral values in the conditions of an aggressive environment, misinformation, manipulation of enemy propaganda, influence on the psyche and determines the ability of the individual to actively oppose and protect freedom, democracy and Ukraine's sovereignty from external and internal threats. Moral self-awareness, critical thinking, volitional motivation, moral assessment, self-control are the psychological mechanisms of training cadets' moral resistance to the manipulative influences of enemy propaganda. The basic moral values of the education of moral stability are (patriotism defines a valuable attitude towards Ukraine, devotion and loyalty to the military oath, service to the Ukrainian people and readiness to protect the territorial integrity of the state.), responsibility (the perceived freedom of a specific individual in making moral decisions, choosing goals and adequate means of achieving them), dignity (reflects a moral attitude towards oneself, towards society, towards one's mission to protect Ukraine and is associated with a sense of military duty). Ways of forming cadets' moral resistance to the manipulative influence of enemy propaganda have been determined, which involve mastery of etiquette, information hygiene, and media literacy.

Keywords: moral values; moral stability; cadets; manipulative influence of enemy propaganda; critical thinking; patriotism; responsibility; dignity.

Received: April 30, 2023

Accepted: May 12, 2023